

цей стан погіршився. Відмічено, що 50% підлітків нездатні до служби в армії. Ряд авторів указують, що тільки 10% учнів молодших класів практично здорові. Відмічено, що з віком кількість учнів, що мають відхилення в стані здоров'я збільшується.

Результати дослідження дозволяють вважати проблему здоров'я молодого покоління гострою і актуальною та є підставою для вивчення стану здоров'я дітей та молоді різних вікових періодів з метою використання в профілактичній та освітній діяльності.

Література:

1. Молодая спотивная наука Украины // Зб. Научных статей в области физической культуры и спорта. – Львов. – 2001. – Вып. 5.
2. Дудицкая С., Зендык Е. Современные физкультурно-оздоровительные технологии в физическом воспитании // Теория и методика физического воспитания и спорта. – 2002. – №2-3. – С. 81–82.
3. Грейда Б. Фізичний розвиток дітей і підлітків з урахуванням стану їх здоров'я / Б. Грейда. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2005. – 188 с.
4. Осадчук Н.І. Визначення особливостей навчальної адаптації як складова моніторингу здоров'я школярів / Н. І. Осадчук, І. В. Сергета : матеріали наук.-практ. конф. з міжнародною участю «Моніторинг здоров'я школярів» : міжсекторальна взаємодія лікарів, педагогів, психологів (21-22 жовтня, 2009 р.) – Харків, 2009. – С. 393–395.
5. Осадчук Н. І., Гончар О. О. Дослідження стану здоров'я школярів та особливості його зв'язку з показниками фізичного розвитку / Н. І. Осадчук, О. О. Гончар // *Biomedikal and biosocial antropology.* – 2014. – № 22. – С. 264–268.
6. Харченко О. В. Фізичний розвиток студентів та його зв'язок із станом їхнього здоров'я / О. В. Харченко // *Вісник проблем біології і медицини* – 2015. – Вип. 2, Том 1 (118). – С. 313–316.

Тараненко Ірина Вадимівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ШКОЛА АКТИВУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОЇ ПОЗИЦІЇ ВАЖКОГО ПІДЛІТКА В УМОВАХ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Громадська організація фізкультурно-спортивної спрямованості, як специфічний канал соціалізації, впливає як змістом, так і характером

життєдіяльності підлітків у ній, здійснюючи у такий спосіб профілактичну та корекційну функцію, завдяки чому важкий підліток засвоює ціннісні орієнтації, моральні норми, навички спільної діяльності, тим самим формуючи морально-вольові якості.

У цьому плані слід відмітити, що засновниками громадської організації «Спортивний клуб» можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Утім, у більшості випадків ними є, як правило, вчителі фізичної культури, тренери з певних видів спорту, від професійної майстерності яких, особливо у роботі з важкими підлітками, залежить ефективність формування підлітка як особистості.

Цьому також сприяє, організація навчально-тренувального і виховного процесу в ГО «Спортивний клуб» у відповідності до вподобань і можливостей дітей і підлітків та організація взаємодії всіх суб'єктів навчально-виховного процесу. При цьому, головним компонентом зазначеного процесу ми визначили зміст взаємодії тренера з важкими підлітками, що має значний вплив на формування позитивної мотивації до занять фізкультурною діяльністю та розкривається у програмах ГО «Спортивний клуб». З огляду на це, ми будували взаємодію тренера з важкими підлітками за наступними напрямками: створення довірливих суб'єкт-суб'єктних відносин на основі здорового, сприятливого соціально-психологічного клімату; досягнення співпраці між усіма учасниками навчально-виховного процесу; розвиток гуманістичних установок, активізація мотиваційної сфери особистості важкого підлітка. У цьому плані варто підкреслити, що реалізації зазначених напрямів сприяла, так звана, школа активу, яка створена і діє при ГО «Спортивний клуб», забезпечуючи тим самим суб'єктність кожного важкого підлітка, оскільки кожен з них є членом зазначеної інституції.

Школа активу включає в себе так звані сектори: організаційний сектор, сектор спортивного контролю і допомоги, сектор господарського забезпечення, санітарно-гігієнічний сектор патріотично-інформаційний, культурно-масовий, «комісія честі», «відділ кадрів» [1, с. 127-128].

Так, *організаційний сектор* очолює капітан (обраний на загальних зборах один із вихованців), який разом з президією ГО «Спортивний клуб», членом якої він є, здійснює керівництво колективом вихованців громадської організації та його діяльністю. Інші сектори, які очолюють обрані колективом спортсменів командири, виконують наступне коло обов'язків:

Сектор спортивного контролю і допомоги вирішує питання спортивних успіхів вихованців ГО «Спортивний клуб», організовує

допомогу членам клубу у засвоєнні навчально-тренувальних задач, розвитку фізичних якостей та корекції техніки виконання фізичних вправ.

Сектор господарського забезпечення передбачає підготовку місць занять, забезпечення спортивним інвентарем та контроль за його цілісністю.

Санітарно-гігієнічний сектор здійснює контроль за чистотою місця занять, особистою гігієною членів організації. При цьому відповідальний за даний відділ має право не допускати до занять порушників гігієнічних вимог.

Патріотично-інформаційний спрямовує свою діяльність на висвітлення життя країни, міжнародних подій, спортивних змагань з певного виду спорту. Забезпечує випуск інформаційних бюлетенів тощо.

Культурно-масовий організовує екскурсії, походи, спортивні свята, вшанування спортивних переможців та інше.

«Комісія честі» здійснює контроль та сприяє ліквідації порушень дисципліни, порушень спортивної етики, конфліктів між членами команди (групи) та колективу клубу в цілому, а також простежує поведінку членів клубу (дітей та підлітків) поза організацією.

«Відділ кадрів» передбачає ведення особистих карток спортсменів, облік здачі нормативів, підготовку заявок на змагання, надання інформації про дні народження вихованців.

Отже, ґрунтуючись на ідеї співробітництва та співтворчості дорослих і важких підлітків, з метою формування їхньої позитивної мотивації до занять фізкультурною діяльністю, в основу реалізації особистісно орієнтованого підходу до виховання морально-вольових якостей важких підлітків нами покладено концепцію комунікативної гуманістичної взаємодії тренера і підлітка.

Таким чином, перед громадською організацією «Спортивний клуб» нами визначено важливе завдання – організувати різнобічний практичний досвід підлітків, інакше всі словесні виховні впливи виявляться марними, неефективними, позбавленими реальної практичної бази.

Тренерами С. В. Шаляпіним (ГО АІСМ «Спринт»), С. Л. Ломаном (ГО «Баскетбольний клуб Полтава-баскет»), П. П. Кицьком («Полтавська обласна федерація східних єдиноборств «Дракон»»), О. М. Барішем («Полтавський обласний військово-спортивний центр «Воїн»»), С. М. Хрипком («Федерація футболу Полтавської області») було відмічено, що спочатку залучення важких підлітків до роботи у школі активу спортивного клубу викликало з їхнього боку супротив і невдоволення. Але з часом, відчувши доброзичливу атмосферу, підтримку тренера та

реальну можливість для самоствердження, вони почали проявляти інтерес до діяльності школи активу, пропонувати ідеї, пропозиції, допомогу. І врешті-решт стали не пасивними спостерігачами, а активними діячами.

Особисто автором, як тренером спортивного клубу «Арміда» було відмічено значне підвищення ініціативності важких підлітків щодо громадської діяльності. Так, культурно-масовим сектором спортивного клубу під керівництвом Павлюченко Насті (важкий підліток) було організовано похід команди в кінотеатр, вечір для батьків «Арміда має талант», туристичне свято «День спілкування з природою». Отже, можемо стверджувати, що залучення у школу активу сприяє забезпеченню суб'єктності важких підлітків.

При цьому *суб'єктна позиція важкого підлітка в умовах громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості* – це позиція, де підліток виступає в якості суб'єкта формування перспективи та організації діяльності об'єднання, вироблення загальних вимог, оцінок, суджень, створення умов для реалізації прав і свобод особистості, – а не пасивним об'єктом виховних впливів. Підліток як суб'єкт діє заради досягнення цілей свого об'єднання й усвідомлює себе в якості діяча, намагається бути на рівні як громадських, так і особистих вимог до себе, маючи при цьому реальні можливості особистісного самопізнання, саморозвитку, самоутвердження.

Особливого значення при цьому ми надавали дотриманню основних принципів життєдіяльності громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості, а саме:

1) *соціалізації*, що передбачає безперервність і відкритість освоєння підлітком соціального досвіду, включення спортивного клубу в широкі соціальні зв'язки, визначення свого місця в соціальному середовищі;

2) *гуманізації*, що визнає особистість як самоцінність, а саму громадську організацію «Спортивний клуб» – як інструментарій формування важкого підлітка як особистості;

3) *демократизації*, що гарантує особистості дотримання її прав і відповідальності в діяльності об'єднання, реалізацію прав і обов'язків громадської організації «Спортивний клуб» в державі та суспільстві;

4) *індивідуалізації*, що забезпечує врахування і розвиток індивідуальності особистості важкого підлітка та становлення оригінальності у діяльності організації;

5) *співпраці та співтворчості*, що обумовлює суб'єкт-суб'єктні взаємини як у ГО «Спортивний клуб», так із іншими державними та громадськими організаціями;

б) *інтеграції*, що вимагає об'єднання і використання творчих потенціалів усіх членів громадського формування і сприятливих «зовнішніх» виховних впливів.

Отже, включення підлітка в суспільно-корисну та особистісно-значущу діяльність сприяло розвитку соціальної дорослості підлітка. Стійким стало коло суспільно спрямованих інтересів, що, в свою чергу, є психолого-педагогічною базою формування ціннісних орієнтацій та морально-вольових якостей важкого підлітка. Важливу роль у цьому контексті відігравав тренер, як центральна фігура навчально-тренувального та виховного процесу.

Література:

1. Карпушин Б. А. Педагогика физической культуры : [учебник] / Б. А. Карпушин. – М. : Сов. спорт, 2013. – 300 с.: ил.

*Зайцева Юлія Вікторівна,
Новік Сергій Миколайович*

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна педагогічна освіта України спрямована на впровадження європейських освітніх стандартів, що передбачає необхідність змін у підготовці майбутніх фахівців, зокрема й у галузі фізичної культури і спорту. Вихідні концептуальні положення у забезпеченні професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України відображено в основних нормативно-правових документах: Національній доктрині розвитку освіти України, Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт».

У словниках поняття «підготовка» тлумачиться як «запас знань, навичок, досвід і т. ін. набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [2, с. 952]; поняття «підготувати» визначається як здійснення попередніх дій для забезпечення чогось [2, с. 952]; поняття «готовність – наслідок підготовки, набуття досвіду, майстерності, тобто її кінцевий результат, готовий до будь якої діяльності [2, с. 257]; поняття «підготовлений» – як «готовий для якої-небудь діяльності, здатний до неї» [2, с. 952], поняття «професійна освіта» тлумачиться, як «сукупність знань, навичок і умінь,